

Tadeusz Pieronek

Sprawozdanie z posiedzeń naukowych Wydziału Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w roku akademickim 1967/1968

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 12/1-2, 368-375

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materialy

Ks. Julian Wojtkowski, „Sprawy warmińskie i krzyżackie we wrocławskim egzemplarzu piętnastowiecznego wydania listów kardynalskich Eneasza Sylwiusza Piccolominiego”, ss. 527—552. Wartość źródłowa inkunabułu dotyczy trzech momentów historii Polski północnej: starania Eneasza Sylwiusza Piccolominiego o biskupstwo warmińskie w 1457 r., zabiegów prymasa Jana Łaskiego o zatwierdzenie układu piotrkowskiego w sprawie obsadzania biskupstwa warmińskiego w 1513 r., i misji dyplomatycznej Hieronima Łaskiego w czasie wojny polsko-krzyżackiej w 1520 r. Studium zawiera ilustracje i teksty źródłowe 6 dokumentów.

Ks. Mikołaj Kamiński, „List Bernarda Wapowskiego do Jana Dantyszka”, s. 553—554.

Ks. Alojzy Szorc, „Articuli Iurati Andreae Christostomi Episcopi Varmiensis”, ss. 555—558.

W dziale *recenzji* Ks. Marian Borzykowski omawia dwie książki o wczesnym humanizmie i przewrocie kopernikańskim, oraz nowe czasopismo „Studia Prilosophiae Christianae”, ss. 557—568.

Ks. Czesław Swiniarski

Sprawozdanie z posiedzeń naukowych Wydziału Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w roku akademickim 1967/1968

Wydział Prawa Kanonicznego ATK w Warszawie zorganizował w roku akademickim 1967/68 osiem posiedzeń naukowych z referatami pracowników naukowych Wydziału i zaproszonych prelegentów. Posiedzenia odbywały się co miesiąc i wygłoszono na nich następujące referaty:

1. Ks. prof. dr Marian Myrcha, Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego ATK, omówił dnia 19 października 1967 r. działalność naukową i dydaktyczną profesora ATK, Ks. dra Stefana Biskupskiego, oraz Ks. dra Kazimierza Karłowskiego, w związku z przypadającą na rok 1967 pięćdziesiątą rocznicą ich święceń kapłańskich.

Prelegent podkreślił wysokie walory naukowe prac Ks. prof. dra St. Biskupskiego, tak z dziedziny historii prawa kościelnego, jak materialnego i formalnego prawa małżeńskiego. Prace te, zyskały wielkie uznanie w polskiej i światowej opinii kanonistów.

Wysoką ocenę zyskała również działalność długoletniego Oficjała Metropolitalnego Sądu Duchownego w Poznaniu, Ks. dra Kazimierza Karłowskiego, naszego naszego Czytelnikom z rubryki *Z praktyki sądowej*.

2. O. doc. dr Joachim R. Bar, *Czy śmierć Sługi Bożego O. Maksymiliana Kolbe jest męczeństwem? Cz. I.*

W dyskusji nad referatem, wygłoszonym również dnia 19 października 1967 r. zabrali głos: Ks. dr M. Wyszynski, Ks. prof. dr M. Myrcha, Ks. dr J. Zubka,

Ks. doc. dr M. Żurowski, Ks. dr J. Grzywacz, Ks. dr R. Sobański, Ks. mgr W. Lis i Ks. doc. dr J. Rybczyk.

3. Ks. dr Tadeusz Pieronek, *Reforma Kongregacji św. Oficjum*. Tekst referatu, ogłoszonego dnia 16 listopada 1967 r. ukazał się w *Prawie Kanonicznym*, nr 3—4 z 1968 r.

W związku z przepisem zawartym w Motu Proprio *Integrae servandae* (n. 4), upoważniającym Kongregację Nauki Wiary do organizowania i popierania zjazdów naukowych, O. doc. dr J. R. Bar wskazał w dyskusji na możliwość powstania kolizji kompetencji tej Kongregacji z kompetencją Kongregacji Seminariorów i Uniwersytetów, która w tej dziedzinie posiadała określone upoważnienia. Zdaniem Prelegenta, który wskazał na zachowanie przepisu *Integrae servandae* także i w Konstytucji Apostolskiej *Regimini Ecclesiae universae* (n. 32), odnosi się on nie tyle do kompetencji Kongregacji Nauki Wiary, ile raczej określa możliwość roztoczenia mecenatu nad badaniami teologicznymi.

Na pytanie, czy przestępstwa które w myśl dotychczasowego ustawodawstwa należały do kompetencji św. Oficjum i nie ulegały przedawnieniu, nadal należą do kompetencji tej Kongregacji (Ks. Gościmski), Ks. prof. dr M. Myrcha opowiedział się za tezą, że okres przedawnienia przestępstwa przepisany w prawie powszechnym, obowiązuje również Kongregację Nauki Wiary, kwestię natomiast, czy określone przestępstwo należy do kompetencji zreformowanej Kongregacji, należy rozstrzygać według Konstytucji Apostolskiej *Regimini Ecclesiae universae* (Ks. dr T. Pieronek). Ks. dr J. Grzywacz z K. U. L. zaproponował, by nazwę zreformowanej Kongregacji w języku polskim ustalić na: Kongregacja Nauki Wiary, a nie Doktryny Wiary, gdyż pierwsze określenie wydaje się być bardziej zgodne z duchem języka polskiego i bardziej podkreśla autorytet nauki. W związku z dyskusją jaka wywiązała się na ten temat, postanowiono zwołać w najbliższym czasie z udziałem przedstawicieli Wydziału Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, osobne posiedzenie naukowe, celem przeprowadzenia dyskusji i ustalenia polskiej terminologii wszystkich urzędów Kurii rzymskiej, wymienionych w Konstytucji Apostolskiej *Regimini Ecclesiae universae*.

4. O. doc. dr Joachim R. Bar, *Szy śmierć Sługi Bożego O. Maksymiliana Kolbe jest męczeństwem? Cz. II*. Obydwie części referatu, pierwsza, ogłoszona w październiku i druga, ogłoszona dnia 16 listopada 1967 r. ukazały się w *Prawie Kanonicznym*.

W dyskusji zwrócono uwagę na trudności natury teologicznej w uznaniu śmierci O. Kolbe za męczeńską. Kościół bowiem w swej praktyce kanonizacyjnej uznaje za męczeńską przede wszystkim taką śmierć, która została poniesiona bezpośrednio w obronie zasad wiary. Wydaje się jednak rzeczą dopuszczalną rozszerzenie teologicznych podstaw śmierci męczeńskiej na te wypadki, w których śmierć poniesiona jest w obronie jakiegokolwiek cnoty chrześcijańskiej. Podbudowę teologiczną dla tej tezy można znaleźć w prawdzie, że cnota chrześcijańska, także i cnota miłości bliźniego, istnieje tylko wtedy, kiedy opiera się na motywach wypływających z wiary. Teologiczne podstawy męczeństwa należy jednak dokładnie i fachowo opracować, by móc na płaszczyźnie prawnej, wyciągać praktyczne wnioski w konkretnej sprawie beatyfikacyjnej (Ks. prof. dr M. Myrcha, Ks. doc. dr M. Żurowski).

5. O. dr Władysław Rymarz, *Stan prawny Kościoła w Polsce w XIII wieku*. Referat został ogłoszony dnia 7 grudnia 1967 r.

Streszczenie: Zasady reformy gregoriańskiej napotykały w Polsce na silny opór ze strony książąt, którzy samowolnie mianowali i przenosili biskupów, oraz ze strony niższego duchowieństwa, któremu celibat był przedtem nieznanym. Z wiekowym niemal opóźnieniem, bo z początkiem XIII wieku, podjął

się dzieła przeprowadzenia reformy w Polsce arcybiskup Henryk Kietlicz, metropolita gnieźnieński, chociaż i w tym czasie istniała silna opozycja w stosunku do reform, nie tylko ze strony książąt świeckich, ale także wielu wpływowych dostojników kościelnych (np. biskupa poznańskiego Arnolda i biskupa płockiego Gedki) i niższego duchowieństwa nie chcącego przyjąć celibatu. Spór jaki powstał między arcybiskupem Kietliczem a księciem wielkopolskim Władysławem Laskonogim, po zagarnięciu przez księcia spuścizny po jednym ze zmarłych biskupów, dał arcybiskupowi okazję do upomnienia się o prawa Kościoła. Arcybiskup rzucił ekskomunikę na księcia, ten zaś odwzajemnił się wygnaniem arcybiskupa z Gniezna. Początkowo Kietlicz szukał oparcia u innych książąt polskich, później udał się do Rzymu, gdzie od pap. Innocentego III uzyskał mocne poparcie. W 1207 r. papież wystosował na ręce arcybiskupa polecenie, regulujące sprawy Kościoła w Polsce po myśli programu reformy i wezwał książąt polskich do zachowania go.

Wybór biskupa krakowskiego Wincentego Kadłubka, dokonany w 1207 r. przez kapitułę krakowską, oznaczał zwycięstwo reformy w ważnej kwestii obsadzenia kluczowych stanowisk kościelnych. Inne postulaty reformy, jak zniesienie prawa łupu i rozszerzenie przywilejów kościelnych, były realizowane stopniowo, w ściślejszej zależności od sytuacji wewnętrznej kraju.

Przeciwni Laskonogiemu książęta: Leszek Biały, Konrad Mazowiecki i Władysław Odonic, dla pozyskania przychylności papieskiej, uznali przywileje kościelne na zjeździe w Borzykowej w roku 1210. Ci sami książęta, oraz książę Kazimierz, syn Mieszka Raciborskiego, potwierdzili te przywileje w 1215 r. na zjeździe w Wolborzu.

Przywileje borzykowski i wolborski, uznając daleko idącą niezależność Kościoła w Polsce od władzy państwowej, zwłaszcza zaś zatwierdzające dla duchowieństwa polskiego *privilegium fori*, rozszerzone stopniowo na teren całego kraju, stały się podstawą do wyodrębnienia się w Polsce duchowieństwa, jako osobnego stanu.

W dyskusji nad referatem wskazano na skomplikowaną i obszerną problematykę historii prawa kościelnego w Polsce w XIII wieku (Ks. dr A. Stankiewicz). Postulowano zacieśnienie tematu do początków XIII wieku, w tym bowiem czasie tworzy się kościelne prawo międzynarodowe, co nie mogło pozostać bez wpływu na rozstrzygnięcie przez papieża konkretnej sytuacji w Polsce. Byłoby również rzeczą pożądaną, bardziej krytyczne spojrzenie na uzyskane przez Kościół polski w tym czasie przywileje (O. doc. dr J. R. Bar). Określenie „przywilej” czy „immunitet”, użyte w historycznym kontekście referatu, nie wydaje się ścisłe. Należałoby raczej w tym kontekście mówić o „ugodzie”, względnie o „ustawie”. Krytyczne spojrzenie na uzyskane przez Kościół w tym czasie swobody jest niewątpliwie potrzebne, trzeba jednak mieć na uwadze fakt, że Kościół polski nie żądał wówczas od książąt niczego nadzwyczajnego, domagał się jedynie tego, co mu przysługiwało na mocy prawa kanonicznego i co dawno już gdzie indziej posiadał (Ks. prof. dr M. Myrcha). Pojęcie przywileju jest rozpowszechnione w literaturze historycznej, kanonista winien je jednak oceniać zawsze jako uprawnienie (Ks. doc. dr M. Zurowski). Należy ponadto jasno odróżnić uprawnienia Kościoła *ex iure divino*, od innych, uwarunkowanych historycznie (O. doc. dr J. R. Bar). Wreszcie przy studiach historii prawa kościelnego w XIII wieku należałoby zwrócić większą uwagę na faktyczne wykonywanie kościelnej władzy sądowniczej. Stwierdzenie bowiem posiadania takiej władzy przez Kościół, bez należytego udokumentowania faktu jej wykonywania, zawiera tylko część prawdy (Ks. dr K. Nasiłowski).

6. Drugą część posiedzenia w dniu 7 grudnia 1967 r. zajęła dyskusja na temat tłumaczenia na język polski nazw urzędów Kurii rzymskiej. Problematykę zagadnienia przedstawił zebrany Ks. dr Edward Sztafrowski. Uzgodniono następujące tłumaczenia:

Secretaria Status seu Papalis	— Sekretariat Stanu, lub Sekretariat Papieski
S. Consilium pro Publicis Ecclesiae Negotiis	— Urząd dla Międzynarodowych Spraw Kościelnych
S. Congregatio pro Doctrina Fidei	— Kongregacja Nauki Wiary
S. Congregatio pro Ecclesiis Orientalibus	— Kongregacja Kościołów Wschodnich
S. Congregatio pro Episcopis	— Kongregacja Biskupów
S. Congregatio de disciplina Sacramentorum	— Kongregacja Sakramentów
S. Congregatio Rituum	— Kongregacja Obrzędów
S. Congregatio pro Clericis	— Kongregacja Spraw Duchowieństwa
S. Congregatio pro Religiosis et Institutis saecularibus	— Kongregacja spraw Zakonów i Instytutów Świeckich
S. Congregatio pro Institutione catholica	— Kongregacja Nauczania Katolickiego
S. Congregatio pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda Fide	— Kongregacja Ewangelizacji Narodów, lub Rozkrzewiania Wiary
Secretariatatus ad christianorum unitatem fovendam	— Sekretariat Jedności Chrześcijan
Secretariatatus pro non christianis	— Sekretariat dla Spraw Niechrześcijan
Secretariatatus pro non credentibus	— Sekretariat dla Spraw niewierzących
Consilium de Laicis et Pontificia Commissio studiosorum a „Iustitia et Pace”	— Rada Świeckich i Papieska Komisja „Iustitia et Pax”
Supremum Tribunal Signaturae Apostolicae	— Sygnatura Apostolska
Sacra Romana Rota	— Rota Rzymska
S. Paenitentiarum Apostolica	— Penitencjaria Apostolska
Cancellaria Apostolica	— Kancelaria Apostolska
Praefectura rerum oeconomicarum Sanctae Sedis	— Zarząd Spraw Gospodarczych Stolicy Świętej
Camera Apostolica	— Kamera Apostolska
Administratio Patrimonii Apostolicae Sedis	— Administracja Dóbr Stolicy Apostolskiej
Apostolici Palatii Praefectura	— Zarząd Domu Papieskiego
Generale Ecclesiae Rationarium	— Główny Urząd Statystyczny Kościoła.

7. Ks. dr Kazimierz Nasiłowski, *Problem władzy święceń i jurysdykcji od początku Kościoła do Dekretu Gracjana*. Referat, wygłoszony dnia 11 stycznia 1968 r., stanowi część oddanej do druku rozprawy habilitacyjnej Prelegenta. W dyskusji podkreślono konieczność prowadzenia studiów źródłowych, co — jak wynika z referatu — pozwala niejednokrotnie na właściwe zrozumienie pojęć prawnych, które uległy ewolucji i zatraciły swój pierwotny sens (Ks. doc. dr M. Zurowski).

8. Ks. dr Remigiusz Sobąński, *Symulacja częściowa w ujęciu kan. 1086, § 2 a nauka o małżeństwie konstytucji „Gaudium et spes”*. Referat został wygłoszony w dniu 11 stycznia 1968 r.

Analizując treść kan. 1086, § 2 na tle nauki Soboru Watykańskiego II zawartej zwłaszcza w konstytucji „Gaudium et spes”, Prelegent doszedł do wniosku, że przy dzisiejszym przekonaniu szerokiego ogółu społeczeństwa, także i katolików, o możliwości rozwiązania węzła małżeńskiego, przepis cytowany kanonu uniemożliwia w wielu wypadkach zawarcie prawdziwego małżeństwa chrześcijańskiego i dlatego powinien być w nowym ustawodawstwie kościelnym skreślony.

W dyskusji wyrażono opinię, że wnioski Prelegenta dotyczące skreślenia kanonu 1086, § 2, idą zbyt daleko. Konstytucja pastoralna unika sformułowań prawnych, nie podaje całości nauki Kościoła o małżeństwie, ale ją zakłada i nie można wyciągać ogólnych wniosków wyłącznie w oparciu o konstytucję. Jak długo jest prawdą, że istotnym do zaistnienia małżeństwa jest konsens, tak długo nie można wykluczyć możliwości uwarunkowań tego konsensu przez kontrahentów (Ks. doc. dr M. Zurowski). Podobną opinię wyrażali inni dyskutanci (O. doc. dr J. R. Bar i Ks. dr T. Pieronek), stojąc na stanowisku, że nowelizacja kanonu 1086, § 2 winna iść raczej w kierunku poszerzenia prawa do warunkowania konsensu, niż w kierunku jego zniesienia.

9. Ks. mgr Władysław Lis, *Seminarium Pułtuskie realizacją uchwał Soboru Trydenckiego*. Referat, wygłoszony dnia 22 lutego 1968 r. stanowi część obszerniejszego opracowania.

W dyskusji zwrócono uwagę na potrzebę uwzględnienia przy omawianiu stanu duchowieństwa polskiego po Soborze Trydenckim, terenów południowych i zachodnich ówczesnej Polski. Rzut oka na sytuację tych terenów, zwłaszcza zaś Krakowa i Wrocławia, które to miasta stanowiły w tym czasie duże i wpływowe ośrodki naukowe, pozwoliłby na nakreślenie bardziej obiektywnego obrazu duchowieństwa tej epoki (Ks. dr F. Kokoszka). Podkreślono również konieczność krytycznej oceny źródeł historycznych, które nieraz zbyt jednostronnie, raczej negatywnie przedstawiają współczesnych sobie ludzi, chociażby z tego względu, że ze swego założenia nastawione są na notowanie określonego wycinka ich działalności, np. przestępstw, procesów itp. (O. doc. dr J. R. Bar).

10. Ks. prof. dr Marian Myrcha, Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego ATK, *Zakres terytorialny suspensy*. Tekst referatu, wygłoszonego dnia 22 lutego 1968 r., został wydrukowany w Prawie Kanonicznym.

Zdaniem Prelegenta suspensa nałożona na podstawie prawa partykularnego ma zasięg terytorialnie ograniczony, tak że wydana w jednej diecezji nie wywołuje skutków prawnych poza jej granicami. Opinię tę poparł w dyskusji Ks. doc. dr M. Zurowski, argumentując, że gdyby Ustawodawca chciał przez taką suspensę wywołać szersze skutki, musiałyby to wyraźnie w prawie określić i posiadać odpowiednią kompetencję. Wprawdzie praktyka niektórych lokalnych władz kościelnych, zawiadamiania innych diecezji o fakcie nałożenia suspensy na duchownego (na którą to praktykę zwrócił uwagę Ks. dr F. Kokoszka) przemawia za surowszą interpretacją zasięgu suspensy, to jednak nie należy zapominać o tym, że podstawą ustawodawstwa partykularnego są zasady prawa powszechnego, które takiej praktyki nie przewiduje. Zdaniem Prelegenta źródła tej praktyki można szukać raczej w działalności o charakterze administracyjnym, podyktowanej dobrem Kościoła i dobrem samego zainteresowanego, a nie w zasadach prawa karnego.

O. dr Ferdynand Pasternak zauważył, że do powierzenia duchownemu beneficjum lub oficjum w obcej diecezji potrzebne jest pozwolenie własnego ordynariusza. Zapytał następnie, czy suspensa nałożona na duchownego przez wła-

snego ordynariusza, nie cofa danego już poprzednio pozwolenia na objęcie beneficjum lub oficjum w obcej diecezji, względnie czy przynajmniej nie ogranicza wykonywania wynikającej z objętego urzędu władzy. Zdaniem Prelegenta, wbrew opinii Robertiego, suspensa taka nie cofa wyrażonej zgody, ani nie powoduje ograniczeń w wykonywaniu urzędu.

11. Ks. doc. dr Marian Żurowski, *Problem kodeksu fundamentalnego*. Referat, wygłoszony dnia 14 marca 1968 r.

W dyskusji zauważono, że sprawa kodeksu fundamentalnego, jednego dla całego Kościoła powszechnego, jest problemem nadal otwartym. Zaden z oficjalnych czynników kościelnych z papieżem włącznie, nie wypowiedział się na ten temat ostatecznie i wiążąco. N. Edelby, w artykule *Faut-il un Code spécial pour les Églises orientales?* (Concilium 3 (1967) zes. 28, s. 41—49) stoi na stanowisku, że taki kodeks nie przyniósłby pożytku jedności Kościoła (O. dr W. Rymarz). Zdaniem Prelegenta argumenty N. Edelby nie są rozstrzygające chociażby dlatego, że podobnie motywują swe stanowisko zwolennicy kodeksów regionalnych w Kościele Zachodnim, opowiadający się równocześnie za potrzebą stworzenia kodeksu fundamentalnego. Według Ks. dra R. Sobańskiego argumentem przemawiającym za potrzebą kodeksu fundamentalnego jest fakt wprowadzenia do liturgii Kościoła Łacińskiego języków narodowych, co praktycznie likwiduje różnice między Kościołem Wschodnim i Zachodnim. Stwierdzenie to nie wyczerpuje jednak dyskusji; wiadomo bowiem, że różnice między wymienionymi Kościołami nie ograniczały się w przeszłości i nie ograniczają się dzisiaj do kwestii języka liturgicznego. Mają one znacznie głębsze uzasadnienie w różnicy kultur wschodniej i zachodniej, tej zaś różnicy nie da się łatwo zatrzeć (Ks. doc. dr M. Żurowski). Już sam fakt, że kodeks fundamentalny miałby być jeden dla całego Kościoła wskazuje na to, że przysłużyłby się on jedności Kościoła. Kodeks taki nie wykluczałby jednak regionalnych ustawodawstw kościelnych, które swobodnie mogłyby się rozwijać w oparciu o wspólne, ogólne zasady. Przykładem tego są chociażby uprawnienia ustawodawcze konferencji episkopatów, które wskazują na istniejącą już dziś w Kościele tendencję tworzenia ustawodawstwa regionalnego w oparciu o ogólnokościelne normy prawne. Ponadto problemu obecnej kodyfikacji nie można zrozumieć stojąc na gruncie pojęć dawnego, jeszcze dziś obowiązującego Kodeksu. Sobór Watykański II wymaga od kanonistów nieco szerszego spojrzenia na tę sprawę, uwzględniającego teologiczny i pastoralny punkt widzenia. Z drugiej strony teologia nie może zastąpić prawa, któremu w całej odnowie soborowej przypada ważna rola normatywnego ujęcia postanowień Soboru (Ks. dr T. Pieronek). Zdaniem O. dra W. Rymarza rolę kodeksu fundamentalnego mogłyby spełniać same uchwały Soboru Watykańskiego II, ze względu na ogólny charakter ich sformułowań we wszystkich niemal zasadniczych sprawach Kościoła. Rozwiązanie takie nie jest jednak do przyjęcia już nawet z tego względu, że kodeks fundamentalny musi się posługiwać innym, bardziej prawniczym językiem, a ponadto winien mieć charakter zbioru norm prawnych (Ks. doc. dr M. Żurowski).

12. Ks. dr Tadeusz Pieronek, *Nauka Soboru Watykańskiego II o prezbiterium i jego roli w Kościele*. Referat wygłoszony dnia 25 kwietnia 1968 r. zamieścimy pod nieco odmiennym tytułem w następnym numerze Prawa Kanonicznego.

Istniejące w prawie powszechnym przepisy o prezbiterium — zauważono w dyskusji — wymagają jeszcze uzupełnień ze strony Stolicy Apostolskiej, gdyż rola prezbiterium w Kościele nie wydaje się być dostatecznie jasna określona. Biskup bowiem, może zasięgnąć opinii nie tylko prezbiterium, ale nawet i ogółu wiernych. Dopiero oznaczenie wypadków, w których rada kapłańska, będąca reprezentacją prezbiterium, miałaby głos stanowczy, pozwoliłaby dostrzec istotną rolę prezbiterium w diecezji. Wydaje się również, że w świetle Motu Proprio

Ecclesiae Sanctae, rola proboszczów konsultorów stała się iluzoryczna (Ks. dr R. Sobański). Ponieważ rada kapłańska ma biskupowi ułatwić zarząd diecezją, nie jest zaś pomyślana przez Ustawodawcę jako czynnik ograniczający jego władzę, nie wydaje się, by przyznane radzie głosu stanowczego było konieczne. Naturalnie, takiej możliwości nie można i wykluczyć; już dziś słyszy się głosy, że rada ta z powodzeniem będzie mogła w przyszłości zastąpić kapitułę katedralną i przejąć wszystkie jej dotychczasowe uprawnienia. Rada kapłańska i bez tego potrafi skutecznie spełnić swą rolę, jeśli oczywiście biskup będzie się liczył z jej głosem, zwłaszcza zaś z opinią wyrażoną przez większość jej członków. Roztropność biskupa jest więc wystarczającym czynnikiem gwarantującym skuteczność rady (Ks. dr T. Pieronek). Jeśli chodzi o rolę proboszczów konsultorów, to zmniejszyła się ona niewątpliwie przez przeniesienie procesu administracyjnego stosowanego dotąd przy powoływaniu urzędu proboszczów nieusuwalnych (zgodnie z Motu Proprio Ecclesiae Sanctae I, n. 20, § 1), mają oni jednak jeszcze głos, na zasadzie kan. 2165, przy przenoszeniu proboszcza w trybie administracyjnym do innej parafii (Ks. dr E. Szafrowski). Proponowane przez Prelegenta demokratyczne wybory do rady kapłańskiej nie były w Kościele w szerszym użyciu, co ma swoje uzasadnienie w tym, że Kościół, jako społeczność nadprzyrodzona, w swej strukturze hierarchicznej, nie może zastosować tej formy wyborów, bez równoczesnego sprzeciwienia się woli mego Założyciela (Ks. doc. dr M. Żurowski). Nie wydaje się jednak — zdaniem Prelegenta — by demokratyczny sposób powoływania członków rad kapłańskich był sprzeczny z hierarchiczną strukturą Kościoła. Sprawa nie dotyczy hierarchii jako takiej bo nie chodzi w tym wypadku o wybór na stanowiska, z którymi jest związane posiadanie jurysdykcji, a tylko o powołanie na członków organu, który ma służyć pomocą w rządach hierarchii. Demokratyczne wybory do rady kapłańskiej są bardziej zgodne z mentalnością współczesnego człowieka niż jakakolwiek forma nominacji (Ks. dr T. Pieronek), a ponadto umożliwiają szerszy wpływ całego duchowieństwa na skład i opinie wyrażane przez tę radę (Ks. dr E. Szafrowski). W dalszej dyskusji podkreślono konieczność nawiązania do źródeł i tradycji pierwszych wieków Kościoła przy określaniu roli dzisiejszego prezbiterium (O. doc. dr J. R. Bar), oraz wskazano na próby powoływania do życia rad kapłańskich w diecezjach polskich. Rady takie powstały już w diecezjach: kieleckiej, przemyskiej, wrocławskiej i wrocławskiej. Archidiecezja krakowska przygotowuje się do powołania takiej rady (Ks. dr T. Pawluk, Ks. dr T. Pieronek).

13. Ks. dr Marian Pastuszeko, *De voluntatis actu quo matrimonium excluditur (can. 1086, § 2)*. Referat został wygłoszony dnia 25 kwietnia 1968 r. a jego tekst będzie publikowany w Prawie Kanonicznym.

W dyskusji zajęto się w szczególności kwestią podejścia wiernych do problemu zgody małżeńskiej i wynikającymi stąd wnioskami natury prawnej. Ogół ludzi nie posiada dziś pojęcia zgody małżeńskiej w sensie w jakim jest ona pojęta w kanonistyce. Ludzie ci pojmują małżeństwo po prostu jako instytucję prawa naturalnego i problem fikcyjności konsensu dla nich nie istnieje (Ks. dr R. Sobański). Nie wszyscy zgodzili się z tą oceną. Mylnie wyobrażenie jakie wierni mają o kwestii zgody małżeńskiej, nie znajduje aprobaty w konstytucji pastoralnej *Gaudium et spes*, a w praktyce duszpasterskiej trzeba je prostować. Kościół nie może dostosowywać do gustów ludzi tej czy innej epoki, przekazanej mu przez Chrystusa nauki o małżeństwie i ma obowiązek stać na straży prawa naturalnego (Ks. doc. dr M. Żurowski).

14. Ks. dr Edward Szafrowski, *Zmiany w prawie kodeksowym dotyczące święceń*. Tekst tego referatu, wygłoszonego dnia 16 maja 1968 r., ukaże się w najbliższym numerze Prawa Kanonicznego.

Ponieważ Dekret *Opatam totius* zaleca stosować pod koniec studiów teologicznych przerwę, w dyskusji zapytano Prelegenta czym można tę przerwę uza-

sadzić (Ks. dr R. Sobański). W odpowiedzi, Prelegent powołując się na dokumenty posoborowe wyraził opinię, że najważniejszą racją wprowadzenia przerwy w studiach teologicznych jest danie kandydatowi do święceń jeszcze jednej okazji do zastanowienia się nad słusnością obranej przez niego drogi. Sobór bardzo zaleca, by tak zorganizować wychowanie w seminariach, by alumni mieli możliwość podjęcia naprawdę dojrzałej decyzji przed przyjęciem święceń. Na inne zagadnienie zwrócił uwagę Ks. Leszczyński: chociaż Motu Proprio De Episcoporum muneribus daje ordynariuszom możliwość udzielenia dyspensy od wieku do święceń (nie więcej niż od roku), to jednak w związku z postulatami Stolicy Apostolskiej dotyczącymi studiów, trudno będzie o sytuację w której zajdzie potrzeba dyspensowania od wieku. Zdaniem Prelegenta zaprowadzenie przerwy w studiach teologicznych znacznie zmniejszy potrzebę udzielania dyspensy od wieku, niemniej nie można wykluczyć wypadków w których będzie się jej domagała słusna racja. Ks. dr J. Glemp podkreślił, że Prelegent trafnie i szeroko opracował zasady doktrynalne swojego tematu. Takie ustawienie zagadnienia pozwala często na prawidłową interpretację samych przepisów prawnych, np. ponieważ kapłaństwo zakłada sakramenty wtajemniczenia, brak podstawy do udzielania dyspensy od uprzedniego przyjęcia bierzmowania przed święceniami, chociaż Motu Proprio De Episcoporum muneribus nie zastrzega takiej dyspensy papieżowi. W zakończeniu Prelegent wskazał, że nie da się jeszcze obecnie przeprowadzić jakiejś granicy między funkcjami, które są związane z posiadaniem sakry biskupiej i nie mogą być ważnie wykonywane przez prezbiterów, na którą to sprawę zwrócił w dyskusji uwagę również Ks. dr J. Glemp. Granicy tej nie chciał także wyrażnie wytyczać Sobór gdyż sprawa, jak się wydaje, nie dojrzała jeszcze do ostatecznego rozstrzygnięcia.

Posiedzeniem majowym pracownicy naukowcy Wydziału Prawa Kanonicznego ATK zakończyli swoją działalność odczytowo-dyskusyjną w roku akademickim 1967/1968.

Ks. Tadeusz Pieronek